

Сергій Петрович САДКОВСЬКИЙ

аспірант, Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3093-9302>

e-mail: Sadkovskuy@gmail.com

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто основні аспекти правового регулювання інформаційних технологій (ІТ) в Україні шляхом аналізу ключових законодавчих актів та їхнього впливу на розвиток ІТ сектору. Особливу увагу приділено питанням інформації, інформаційних технологій та інформаційної безпеки, що є критично важливими у контексті сучасних викликів та загроз. Розглянуто значення ІТ у формуванні сучасного суспільства та їхню роль у процесах інформатизації. Зазначено, що ІТ є ключовим фактором прогресу, що впливає на всі сфери життя, від бізнесу до науки, забезпечуючи швидкі оброблення та доступ до інформації. Акцентовано на правовому регулюванні в галузі інформації та ІТ і визначено її значення у сучасному світі. Запропоновано вдосконалення нормативно-правової бази та продовження наукових досліджень у сфері ІТ.

Ключові слова: інформація, інформаційні технології, правове регулювання, інформаційне суспільство, Закон України «Про інформацію», Законі України «Про національну програму інформатизації», Конституція України, Цивільний кодекс України, інформаційні правопорушення

ВСТУП

У сучасному світі інформаційні технології (ІТ) стали невід'ємною частиною розвитку суспільства, економіки та державного управління. ІТ забезпечують ефективне збирання, оброблення, зберігання та передачу інформації, сприяють автоматизації процесів та розширенню можливостей комунікації. З огляду на важливість ІТ у всіх сферах життя, особливого значення набуває правове регулювання цієї галузі.

В Україні нормативно-правове регулювання ІТ включає широкий спектр питань, пов'язаних із захистом інформації, інформаційною безпекою, забезпеченням кібербезпеки, регулюванням електронної комерції, захистом персональних даних та інтелектуальної власності. З одного боку, ефективне правове регулювання сприяє створенню сприятливого середовища для розвитку ІТ галузі, залучення інвестицій та інновацій, а з іншого – воно є необхідним для захисту прав та інтересів громадян, бізнесу та держави в умовах швидкоплинних технологічних змін.

Швидкі зміни в інформаційній сфері зумовлюють необхідність ретельного дослідження відповідності чинного інформаційного законодавства реальному стану інформаційних відносин в Україні, що й визначило актуальність цієї теми для подальших наукових розвідок у цій сфері.

МЕТА статті полягає у ґрунтовному аналізі та висвітленні важливих проблем стосовно дослідження правового регулювання ІТ в Україні.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Це дослідження ґрунтується на різноманітних підходах, що дають змогу глибоко та всебічно вивчити досліджувану тематику. Основними з них є: праці вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріали періодичних видань, нормативно-правове забезпечення: детальне вивчення наявних законів, підзаконних актів та регламентів, що стосуються ІТ. У дослідженні застосовано методи аналізу і синтезу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Сучасний глобалізований світ важко уявити без ІТ, адже вони активно впроваджуються у всі сфери нашого життя, тим самим підвищуючи економічно-соціальні показники, а усвідомлення їх значення призводить до підвищення попиту на сучасні технології.

ІТ стали одним з провідних чинників прогресу цивілізації, а їх широке застосування сформувало нову сферу суспільних відносин. ІТ разом з телекомунікаційними технологіями складають основу процесів інформатизації, руху до інформаційного суспільства.

У ст. 1. Закону України «Про інформацію» поняття інформації трактується: «Під інформацією цей Закон розуміє документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі» [6].

У ст. 4 цього ж Закону визначено: «Законодавство України про інформацію складають Конституція України, Цивільний кодекс України, цей Закон, законодавчі акти про окремі галузі, види, форми і засоби інформації, міжнародні договори та угоди, ратифіковані Україною, та принципи і норми міжнародного права» [6].

У ст. 200 Цивільного кодексу України зазначено: «Інформацією є будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді» [8].

Проаналізувавши поняття інформації у вищезазначених правових джерелах, ми прийшли свого розуміння цього терміну: *інформація* – це дані, які мають значення або зміст, які організовано або структуровано згідно з певними правилами чи контекстом. Це може бути будь-яке повідомлення, факт, опис, сповіщення або знання, яке передається або отримується людиною, машинами або іншими засобами комунікації. Інформацію може бути подано у різних формах, таких як текст, зображення, звук, відео тощо. Вона є основою для прийняття рішень, навчання, спілкування та розвитку.

ІТ – це широке поняття, що охоплює будь-які технології, які застосовуються для збирання, оброблення, зберігання та передачі інформації. Вони включають в себе як апаратне, так і програмне забезпечення, а також

методи і алгоритми для оброблення даних [3].

ІТ застосовуються у різних сферах життя, включаючи бізнес, освіту, науку, медицину тощо. Вони дають змогу ефективно обробляти великі обсяги даних, спрощувати процеси роботи, забезпечувати зв'язок та спілкування між людьми, автоматизувати багато рутинних завдань та забезпечувати доступ до інформації в будь-який час та з будь-якого місця [4].

ІТ включають в себе: програмування, бази даних, мережі, інформаційну безпеку, веб-розроблення, штучний інтелект, оброблення даних тощо. ІТ постійно розвиваються, що призводить до виникнення нових технологій та можливостей для застосування інформації з користю для суспільства [2].

ІТ відображають сукупність інструментів, що здійснюють вплив на процеси оброблення інформаційних ресурсів, що показано на рис. 1.

Рис. 1. Інформаційна технологія (на основі [5])

У Законі України «Про національну програму інформатизації» визначено, що ІТ відображають цілеспрямоване організоване поєднання інформаційного процесу з процесом застосування технічних обчислювальних засобів, що забезпечить швидке оброблення даних, результативний пошуковий процес, сприятиме доступності інформаційних ресурсів [7].

Наприклад, міжнародним стандартом ISO/IEC 38500:2015 «Управління інформаційними технологіями в організаціях» ІТ визначаються як ресурси, необхідні для збору, оброблення, зберігання і розповсюдження інформації [1]. Крім того, у стандарті прямо зазначено, що цей термін також включає в себе «комунікаційні технології» і складений термін «інформаційні та комунікаційні технології».

Однак усі визначення результатують одне важливе твердження: ІТ є способом роботи з інформацією.

У ст. 9. Закону України «Про інформацію» вказано: «Всі громадяни України, юридичні особи і державні органи мають право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення та зберігання відомостей, необхідних їм для реалізації ними своїх прав, свобод і законних інтересів, здійснення завдань і функцій. Реалізація права на інформацію громадянами, юридичними особами і державою не повинна порушувати громадські, політичні, економічні, соціальні, духовні, екологічні та інші права, свободи і законні інтереси інших громадян, права та інтереси юридичних осіб. Кожному громадянину забезпечується вільний доступ до інформації, яка стосується його особисто, крім випадків, передбачених законами України» [6].

Закон України «Про інформацію» надає широке і всеосяжне визначення інформації, що дає змогу охопити

різноманітні види даних та відомостей. Це створює правову основу для регулювання різних аспектів інформаційної діяльності.

Проаналізоване законодавство визнає ключову роль ІТ у сучасному світі. Визначення ІТ як цілеспрямованого організованого процесу підкреслює їх значення у забезпеченні доступу до інформаційних ресурсів, ефективного оброблення та зберігання даних.

Оскільки ІТ постійно розвиваються, законодавство повинно бути гнучким та адаптивним до нових викликів та технологічних змін. Важливим є постійне оновлення нормативно-правової бази для відповідності сучасним вимогам та міжнародним стандартам.

У ст. 200 Цивільного кодексу України зазначено: «Порядок використання інформації та захисту права на неї встановлюється законом» [8].

Загалом законодавство України про інформацію та ІТ створює міцну правову основу для розвитку інформаційного суспільства, захисту прав на інформацію та забезпечення ефективного застосування сучасних технологій.

Зауважимо, що незважаючи на позитивні наслідки становлення інформаційного суспільства, цей процес несе в собі і деякі негативні аспекти: протизаконний збір і застосування інформації, несанкціонований доступ до інформаційних ресурсів, незаконне копіювання інформації в електронних системах, викрадення інформації з бібліотек, архівів, банків та баз даних, порушення технологій оброблення інформації, запуск програм-вірусів, знищення та модифікація даних у інформаційних системах, перехоплення інформації в технічних каналах її витоку, маніпулювання суспільною та індивідуальною свідомістю тощо. Це лише деякі з інформаційних правопорушень, перелік яких доволі активно змінюється та розширюється [9].

Характерною особливістю національного інформаційного законодавства є наявність великої кількості декларативних норм, які не мають конкретного механізму та порядку їх реалізації, що призводить до високого рівня порушень.

ВИСНОВКИ

Отже, інформаційні технології є одним з ключових чинників прогресу цивілізації, що формує нову сферу суспільних відносин. Закон України «Про інформацію» визначає інформацію як документовані або публічно оголошені відомості про події та явища.

Законодавство про інформацію включає Конституцію України, Цивільний кодекс України, закони, міжнародні договори та принципи міжнародного права. Інформація розглядається як дані, що мають значення і структуру, передаються або отримуються людьми та іншими засобами комунікації.

Законодавство України визнає важливість інформаційних технологій і забезпечує правову основу для їх розвитку. Постійне оновлення нормативно-правової бази є необхідним для відповідності новим технологічним викликам та міжнародним стандартам. Це створює сприятливі умови для розвитку інформаційного суспільства та захисту прав на інформацію.

Список використаних джерел

1. Governance of IT for the organization. ISO/IEC 38500:2015. URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso-iec:38500:ed-2:v1:en>
2. Poppel H.L., Goldstein B. Information technology: the trillion-dollar opportunity. McGraw-Hill, 1987.
3. Єсімов С.С., Бондаренко В.А. Прозорість як принцип діяльності органів публічного управління в умовах використання інформаційних технологій. *Соціально-правові студії*. 2018. Вип. 1. С. 42-49.
4. Ліпкан В.А. Консолідація інформаційного законодавства України: монографія. Київ, 2014. 408 с.
5. Ляшенко О.М. Комерціалізація та трансфер технологій: категорії та методи інноваційної діяльності. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2010_5/8.pdf.
6. Про інформацію. Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
7. Про Національну програму інформатизації. Закон України від 01.12.2022 р. № 2807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text>
8. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#top>
9. Яковлев П.О. Об'єкт і предмет державного регулювання у сфері забезпечення інформаційної безпеки України. *Право і суспільство*. 2020. № 3. С.178-183.

References

1. Governance of IT for the organization. ISO/IEC 38500:2015. URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso-iec:38500:ed-2:v1:en>
2. Poppel H.L., Goldstein B. Information technology: the trillion-dollar opportunity. McGraw-Hill, 1987.
3. Yesimov S.S., Bondarenko V.A. Transparency as a principle of activity of public administration bodies in the conditions of use of information technologies. *Socio-legal studies*. 2018. Issue 1. pp. 42-49. (in Ukrainian).
4. Lipkan V.A. Consolidation of information legislation of Ukraine: monograph. Kyiv, 2014. 408 p. (in Ukrainian).
5. Liashenko O.M. Commercialization and technology transfer: categories and methods of innovation activity. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2010_5/8.pdf. (in Ukrainian).
6. On information. Law of Ukraine of 02.10.1992, No. 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (in Ukrainian).
7. On the National Informatization Program. Law of Ukraine of 01.12.2022 No. 2807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text> (in Ukrainian).
8. Civil Code of Ukraine of January 16, 2003 No. 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#top> (in Ukrainian).
9. Yakovliev P.O. Object and subject of state regulation in the field of information security of Ukraine. *Law and Society*. 2020. № 3. pp. 178-183. (in Ukrainian).

Serhii SADKOVSKIY

postgraduate student, Open International University of Human Development "Ukraine"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3093-9302>

e-mail: Sadkovskiy@gmail.com

SOME ASPECTS OF LEGAL REGULATION OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN UKRAINE

This paper examines the main aspects of legal regulation of information technology in Ukraine, analyzing key legislative acts and their impact on the development of the IT sector. Particular attention is paid to the issues of information, information technology and information security, which are critically important in the context of modern challenges and threats.

The author proves that the Law of Ukraine "On Information" provides a broad and comprehensive definition of information which allows covering various types of data and information. This creates a legal basis for regulating various aspects of information activities.

The author considers the importance of information technology (IT) in the formation of modern society and its role in the processes of informatization. It is noted that IT is a key factor of progress affecting all spheres of life, from business to science, providing fast processing and access to information. Attention is focused on legal regulation in the field of information and information technology and its importance in the modern world is determined.

It is determined that IT includes: programming, databases, networks, information security, web development, artificial intelligence, data processing, etc. IT is constantly developing, which leads to the emergence of new technologies and opportunities for using information for the benefit of society.

The paper notes that the interaction of information security and information technology is critical to ensuring the security and efficiency of modern information systems. Information technology provides the infrastructure on which information security is built, and information security, in turn, protects these IT resources.

It is proposed to improve the legal framework and continue research in the field of information technology.

It is proved that rapid changes in the information sphere necessitate a thorough study of the compliance of current information legislation with the real state of information relations in Ukraine, which determines the relevance of this topic for further research in this area.

Keywords: information, information technologies, legal regulation, information society, Law of Ukraine "On Information", Law of Ukraine "On the National Informatization Program", Constitution of Ukraine, Civil Code of Ukraine, information offenses